
České vysoké školy

České vysoké školy

Jan Fingerland, Jiří Havel, 06.03.2010

Moderátor (Jan Fingerland):

Tvrzení, že bohatství národům dnes přináší hlavně vzdělání, kvalifikace a kreativita, jež umožňují rozvoj oborům vytvářejícím vysokou přidanou hodnotu, je dnes už zbytečné opakovat. Zatím však české vysoké školy zdaleka nedosáhly té úrovně, které by měly. Proč tomu tak je a co se s tím dá dělat? Rozhovor s Jiřím Havlem, stínovým ministrem školství natočil kolega Karel Wichs.

Redaktor (Karel Wichs):

Mnohým lidem se zdá, že mladým lidem se na vysokých školách dostává nižšího vzdělání, než tomu bylo dříve. A také, že výuka neinspiruje studenty k samostatné vědecké práci. Co o tom soudíte z vlastní praxe?

Host (Jiří Havel, stínový ministr školství):

To se dá velmi těžko posoudit. Ono totiž je to všechno statisticky trošičku jinak. Všichni máme představu univerzity z počátku novověku, univerzity počátku dejme tomu 20. století, ale to bylo skutečně úzké hnízdo vzdělanosti. Tam studovalo necelé procento lidí v té společnosti. Dneska na vysokých školách studuje 60% populace. V budoucnu to bude více. Tomu odpovídá také to, že se změnil ty vysoké školy.

Redaktor (Karel Wichs):

A není to devalvace vzdělanosti?

Host (Jiří Havel, stínový ministr školství):

Ona když to budete hodnotit statisticky, jak vypadá průměrná kvalita absolventa, pak můžete říci, že ta průměrná kvalita absolventa je dnes určitě horší. Ale zeptáte-li se, jakým způsobem to ovlivní průměrnou kvalifikovanost člena té populace, no tak ta se zlepší o hodně. To znamená, že pro tu společnost je to samozřejmě jev pozitivní, i když se nedá předpokládat, že všichni mají předpoklady na to, aby vystudovali tak jako kdysi to jedno procento populace.

Redaktor (Karel Wichs):

Bakalářské vzdělání je považováno za vysokoškolské. A přitom stejného vzdělání bez titulu Bc lze dosáhnout i na vyšší střední odborné škole. Proč ona dvojitá linie výuky?

Host (Jiří Havel, stínový ministr školství):

To bakalářské studium je typické pro země, které neměly specializované střední vzdělání. Čili je typické dejme tomu pro Spojené státy nebo Velkou Británii, kde ta profesní výuka na střední škole byla poměrně dost tedy potlačena. Ovšem tak jak se společnost vyvíjí, tak uspokojujeme to, co si lidé přejí. A lidé si přejí svým způsobem, aby jejich dítě dostalo maturitní vysvědčení, aby mohli zamáchnout slzu při nejmenším jedné promoci. Takže já jako ekonom se na to dívám tak, že podle mého názoru ten mechanismus, kdy ta profesní výchova se získávala na střední škole, byl určitě ekonomicky efektivnější, ale na straně druhé demokracie je demokracie a uspokojujeme to, co si lidé přejí. Ten trend je v tomto směru nezvratný.

Redaktor (Karel Wichs):

Některí lidé si myslí, že bakalář je takový poloviční vysokoškolák.

Host (Jiří Havel, stínový ministr školství):

Na západě se dívají na bakaláře jako na vysokoškoláka, čili v tom není problém. A dejme tomu americký prezident George Bush měl pouze bakalářský titul. On neměl žádný vyšší titul, přesto byl ten titul pokládán za dostačující i pro funkci prezidenta Spojených států.

Redaktor (Karel Wichs):

Co soudíte o tom, že se stejné předměty na evropských vysokých školách začínají vyučovat stejně.

Host (Jiří Havel, stínový ministr školství):

On je to právě vlastně návrat k té univerzitě, která tu byla na počátku onoho novověku. Tehdy přece bylo naprosto běžné, že student nezůstával na jedné univerzitě. Takže mistr Jeroným Pražský, který byl upálen v Kostnici, který patřil k největším evropským vzdělancům mimochodem, absolvoval ty univerzity čtyři. On byl doktorem čtyř evropských univerzit. A když se podíváte třeba na slavného rakouského ekonoma Karla Mengera, tak on studoval ve Vídni, v Praze

a studium dokončil, pokud vím, v Krakově. To znamená, že ono to bylo běžné. A když ty studenty vysílám na ty ostatní školy, každá ta škola je jiná. Já se jenom podívám do sylabu, jak ten předmět mám v Čechách uznat.

Redaktor (Karel Wichs):

To je právě to, co se ptám. Je opravdu jiná? Já mám pocit, že se svým způsobem glajchšaltují, takže nedochází ke galjchšaltování výuky na evropských univerzitách?

Host (Jiří Havel, stínový ministr školství):

Já myslím, že ta specializace nejde do toho, že bychom dělali společné kurzy, stejné předměty a podobně. Každý učíme po svém, používáme jiné učebnice, jiné techniky výuky a podobně. A pro toho studenta je právě obrovsky přínosné, že si to vyzkouší, jak to vypadá v té jiné zemi.

Redaktor (Karel Wichs):

Ve Srovnání s Velkou Británií má Česko na sto tisíc obyvatel šestkrát víc vysokých škol. Neměl by se jejich počet zredukovat?

Host (Jiří Havel, stínový ministr školství):

Dělal jsem příslušné zkoušky, dělal jsem nějakou dobu garanta bakalářského studia, tak to tedy znám. Tak na něj mrknu a říkám, tak co, jak to tam vypadalo? Jsou tam vaši spolužáci a učitelé stejně hloupí jako u nás? A student se směje a říká: Ano. Já říkám, ale to je ten smysl, proč jste tam přece byl, abyste se jich nebál. Abyste věděl, že složit tu zkoušku v angličtině není přece žádný problém. Je to pracovní jazyk jako každý jiný.

Redaktor (Karel Wichs):

Stejně si myslím, že v Česku je velmi mnoho lidí s vysokou školou. V porovnání třeba s Velkou Británií, četl jsem někde, na sto tisíc obyvatel má Česko šestkrát víc vysokých škol. Neměl by se jejich počet zredukovat?

Host (Jiří Havel, stínový ministr školství):

Ten počet vysokoškoláků máme momentálně samozřejmě v populaci podstatně nižší, než má Británie. Oni by byli podle mého názoru někde kolem 30%. My v té pracující populaci bysme byli někde kolem nějakých 14, 15%. Takže tam ten dluh je. V okamžiku, kdy začneme porovnávat údaj, kolik lidí z populačního ročníku dnešního nastupuje na vysokou školu, tak už dneska před Británií vedeme. Já si nemyslím, že bychom v tuto chvíli měli příliš mnoho vysokoškoláků. Nemyslím si, že trend, kdy 60% populace bude nastupovat nebo dokonce nastupuje na vysoké škole, že by byl špatný. Je to trend potřebný a je zřejmé, že vysoké školy potřebují racionalizaci. Ale touto racionalizací prochází ty britské školy v tomto okamžiku úplně stejně, jako budou procházet české. Britové najednou zjistili, že to, co očekávali od těch vysokých škol, vysoké školy nesplňují. Škrtají v tuto chvíli na jejich rozpočtech a požadují reformu vysokých škol.

Redaktor (Karel Wichs):

Středisko vzdělávací politiky Pedagogické fakulty nepochybně Karlovy Univerzity tvrdí, že vysokoškolákům klesnou v nejbližších letech výdělky.

Host (Jiří Havel, stínový ministr školství):

Určitě ano. To vysvětlení je podle mého názoru velmi jednoduché a spočívá v prosté statistice. Jestliže ve společnosti bylo nějakých 5, 6% vysokoškoláků, pak je evidentní, že oni tvořili tu absolutní platovou špičku. Jestliže ve společnosti bude 50% vysokoškoláků, no tak samozřejmě jejich průměrná mzda poklesne. Ale nic se v té společnosti nestane. Naopak větší část společnosti bude mít předpoklady dělat kvalifikovanější a lépe placenou práci. To zůstává. Ale ten důvod, proč dojde k tomuhle tomu pohybu, to znamená, že průměrná mzda vysokoškoláka už nebude 160%, ale bude to jenom nějakých 120% tedy toho průměru, ten je opravdu v té statistice, prostě těch vysokoškoláků bude víc.

Redaktor (Karel Wichs):

Dnes se vyučující na univerzitách většinou hodnotí podle počtu zveřejněných článků a publikací. Má to vůbec smysl takto nebo jinak je hodnotit?

Host (Jiří Havel, stínový ministr školství):

Británie dosahuje v mezinárodním srovnání univerzit skutečně fantastických výsledků, protože Britové si zjistili, co se hodnotí, to je počet publikací, počet kvalitních vědců a tak dále. To všechno ty britské univerzity splňují. Ale položíte-li si otázku, co dělají ty školy pro britský průmysl, jaké přinášejí inovace, tak zjistíte, že téměř žádné, protože oni se upnuli na ten mechanický výklad toho hodnocení škol, ale vůbec ten přínos pro praxi není takový, jaký si někdo na začátku sliboval. Takže my hodnotit školy musíme. To je jedna věc. A to, že stále budeme pochybovat o tom, že nevíme přesně, jak to máme dělat a co je tím správným kritériem pro jejich hodnocení, stejně tak jako pro hodnocení učitelů, to zůstane otevřenou otázkou.